

Робоча програма дисципліни «Політекономія»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 123 · КОМП'ЮТЕРНА ІНЖЕНЕРІЯ

БАКАЛАВР

ОП: Організація захисту інформації в інформаційно-комунікаційних системах

120

Годин

Загальний обсяг дисципліни

4

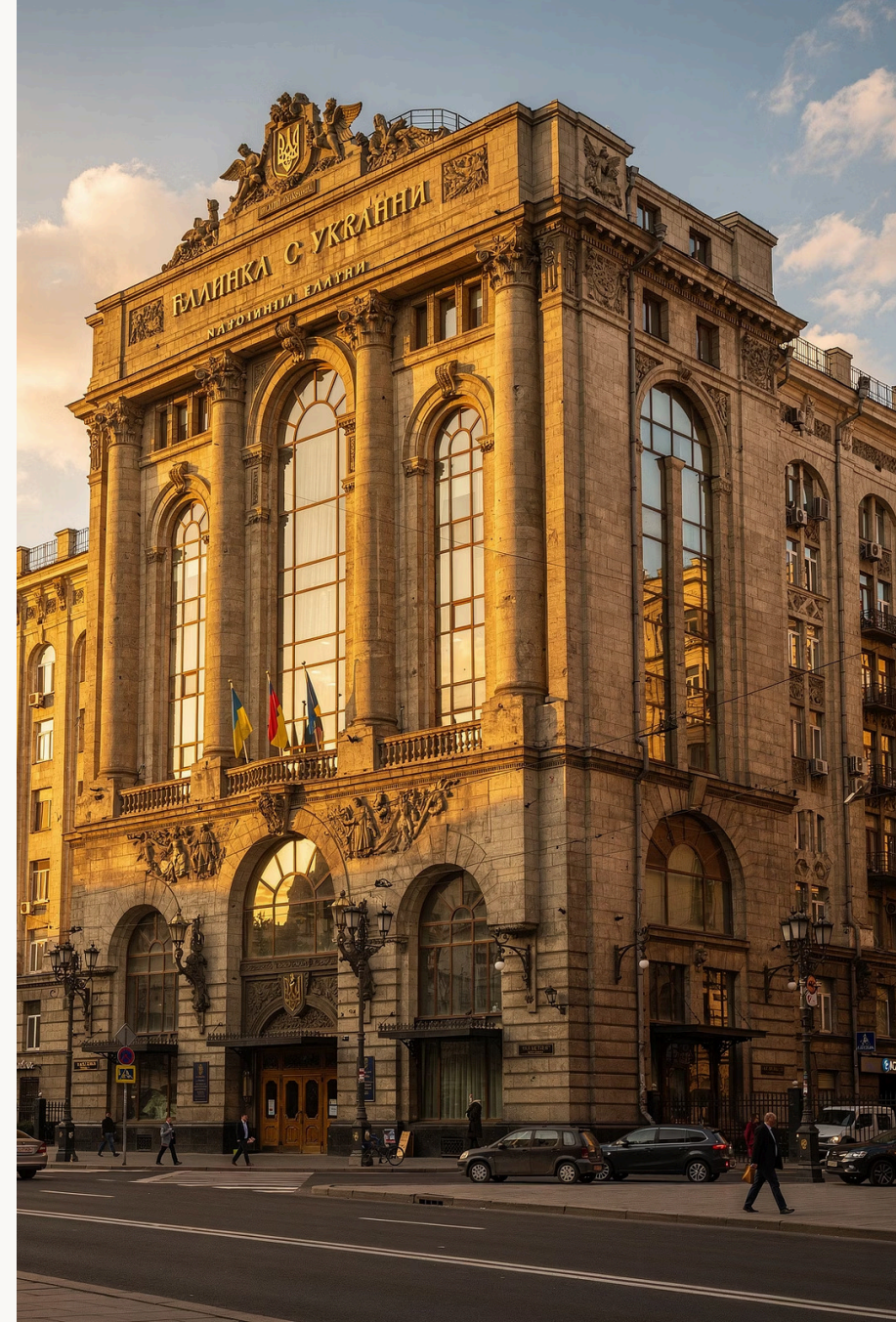
Кредити ЄКТС

Відповідно до стандарту

4

Модулі

Змістовних блоки курсу

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Політекономія

Спеціальність: 123 Комп'ютерна інженерія

ОП: Організація захисту інформації в ІКС

Ступінь: Бакалавр

Обсяг: 120 годин / 4 кредити ЄКТС

Модулів: 4 змістовних блоки

Призначення дисципліни

Дисципліна «Політекономія» формує у студентів системне розуміння економічних відносин у суспільстві: закономірностей виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ. Курс розкриває природу ринкової економіки, форми власності, механізми ціноутворення, закономірності суспільного відтворення та глобалізаційні процеси.

Дисципліна є обов'язковою для підготовки бакалаврів зі спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія» (ОП «Організація захисту інформації в ІКС») та забезпечує формування загальних компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою.

Загальні компетентності

Аналітичне мислення

Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання економічної інформації: виявлення причинно-наслідкових зв'язків, порівняння альтернативних підходів, формування обґрунтованих висновків щодо економічних явищ і процесів.

Комунікація

Здатність до усної та письмової комунікації: чітко пояснювати економічні категорії та явища, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати реферати, есе та аналітичні записки з економічної проблематики.

Самоорганізація

Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки рефератів, презентацій і аналітичних проектів із питань економічної теорії.

Командна робота

Відповідальність, ініціативність та готовність працювати в команді під час групового аналізу економічних кейсів, обговорення дискусійних питань ринкової економіки та спільного пошуку оптимальних рішень.

Студент повинен вміти: аналізувати навчальну, статистичну та нормативну інформацію; виділяти головне та узагальнювати результати; планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів; коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками; брати участь у командній роботі та розподіляти обов'язки.

Фахові компетентності

Розуміння основ політекономії

Розуміння сутності та закономірностей розвитку економічних відносин, категорій і законів політекономії. Знання предмету, методів та функцій дисципліни. Здатність аналізувати економічні системи та способи виробництва в контексті ІТ-сфери та захисту інформації.

Аналіз ринкових механізмів

Здатність аналізувати ринкові механізми, закони попиту та пропозиції, конкурентне середовище; оцінювати ринкові структури, ціноутворення і поведінку суб'єктів господарювання в умовах цифрової економіки та ринку інформаційних технологій.

Суспільне відтворення та макроекономіка

Знання основ суспільного відтворення, національного продукту та доходу, грошово-кредитних відносин, фінансової системи. Розуміння макроекономічних пропорцій та їх значення для розвитку ІТ-галузі та забезпечення кібербезпеки.

Глобалізація та цифрова економіка

Орієнтування у процесах глобалізації, міжнародного поділу праці та цифрової трансформації економіки; розуміння ролі інформаційно-комунікаційних технологій у сучасному економічному розвитку та конкурентоспроможності держав.

Результати навчання

01

Пояснення економічних категорій

Пояснювати сутність ключових понять і явищ: виробництво, власність, капітал, ринок, конкуренція, монополія, відтворення, додана вартість, інфляція, безробіття, глобалізація, цифрова економіка.

03

Аналіз ринкових процесів

Аналізувати закони ринку, механізми ціноутворення та конкурентні стратегії; оцінювати вплив ринкових сил на розвиток IT-індустрії та сектору інформаційної безпеки в Україні та світі.

02

Характеристика економічних систем

Характеризувати основні типи економічних систем, способи виробництва та форми власності; застосовувати методи порівняльного та функціонального аналізу, визначати тенденції розвитку сучасної ринкової економіки.

04

Робота з економічними джерелами

Орієнтуватися в науковій та статистичній базі з питань політекономії; використовувати офіційні та наукові ресурси для підготовки обґрунтованих аналітичних матеріалів з економічної проблематики.

Загальні засади теорії економічного розвитку суспільства

1

Тема 1.1

Предмет і метод політекономії. Виникнення та етапи розвитку економічної теорії як науки.

2

Тема 1.2

Суспільне виробництво і система економічних законів. Продуктивні сили та виробничі відносини.

3

Тема 1.3

Власність: сутність, форми та трансформація. Відносини власності в інформаційній економіці.

4

Тема 1.4

Економічні системи та способи виробництва. Змішана економіка та її особливості в умовах цифровізації.

Предмет і метод політекономії

Лекційний матеріал (2 год.)

Лекція 1: Зародження економічної науки. Меркантилізм, фізіократи, класична політична економія (А. Сміт, Д. Рікардо). Марксистська економічна теорія. Маржиналізм і неокласична школа. Кейнсіанство та сучасні напрями. Предмет політекономії та її місце в системі економічних наук.

Лекція 2: Методи пізнання економічних процесів і явищ: діалектичний, системний, статистичний, математичний, метод абстракції. Позитивна та нормативна економічна теорія. Функції політекономії: пізнавальна, методологічна, практична, прогностична.

Ключові питання лекції

- Виникнення та основні школи економічної думки
- Предмет і метод сучасної політекономії
- Місце політекономії серед інших економічних наук
- Функції та завдання дисципліни для майбутніх інженерів
- Зв'язок економічних знань із сферою захисту інформації та ІКТ

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Складання порівняльної таблиці основних шкіл економічної думки: класична, марксистська, маржиналістська, кейнсіанська, інституціональна — за критеріями предмету, методу та основних ідей.

Завдання 2. Кейс: аналіз ролі економічних знань у прийнятті рішень фахівцем з інформаційної безпеки. Обговорення дискусійних питань.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання підручника: Орехівський Г. А. «Політекономія» — 3-тє вид. — Київ: Каравела, 2023 — розділ «Предмет і метод»
- Підготовка реферату: «Еволюція предмету політекономії: від класичної до сучасної економічної теорії»
- Складання схеми «Основні школи і напрями економічної думки»

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати основні школи економічної думки, пояснювати предмет і методи політекономії, визначати її роль у підготовці фахівця з ІКС.

Суспільне виробництво і система економічних законів

1

Виробництво

Процес взаємодії людини з природою. Фактори виробництва: праця, земля, капітал, підприємництво, інформація.

2

Розподіл

Пропорції розподілу суспільного продукту між учасниками виробництва. Первинний і вторинний розподіл.

3

Обмін

Обмін діяльністю та продуктами праці. Товарне виробництво. Ринок як форма обміну.

4

Споживання

Використання вироблених благ для задоволення потреб. Виробниче і особисте споживання.

Лекційний матеріал (2 год.)

Суспільне виробництво та його роль у житті суспільства. Продуктивні сили та виробничі відносини. Фактори виробництва: традиційні та сучасні (знання, інформація). Економічні потреби, інтереси та стимули. Економічні категорії та закони. Суспільний продукт і його форми. Ефективність виробництва та її критерії.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз факторів виробництва в ІТ-сфері; складання схеми «Інформація як фактор виробництва»; дискусія «Цифрова економіка: нові закономірності суспільного виробництва».

СРС: Опрацювання: Базилевич В. Д. та ін. «Економічний розвиток України: концептуальні засади та інституційний вимір» — Київ: Ліра-К, 2022; підготовка аналітичної записки «Інформація як ключовий ресурс цифрової економіки».

Власність, економічні системи та способи виробництва

Тема 1.3 — Власність (Лекція 5, 2 год.)

Власність як економічна і правова категорія. Суб'єкти і об'єкти власності. Форми власності: приватна, колективна, державна, змішана. Інтелектуальна власність в інформаційній економіці: авторське право, патенти, програмне забезпечення. Трансформація відносин власності в Україні. Роль власності у забезпеченні інформаційної безпеки.

Практика (2 год.): Аналіз форм власності у IT-секторі України; кейс «Інтелектуальна власність на програмне забезпечення: правовий і економічний аспекти»; дискусія «Відкритий код і інтелектуальна власність».

СРС (7 год.): Опрацювання: Орехівський Г. А. «Політекономія» — 3-тє вид. — Київ: Каравела, 2023 — розділ «Власність»; підготовка реферату «Інтелектуальна власність у цифровій економіці».

Тема 1.4 — Економічні системи (Лекція 6, 2 год.)

Поняття економічної системи. Критерії класифікації: відносини власності, спосіб координації. Типи економічних систем: традиційна, ринкова, командно-адміністративна, змішана. Ринкова економіка як домінуюча система: переваги та обмеження. Перехідна економіка України. Цифрова трансформація як новий тип економічної організації. Інформаційно-комунікаційні технології як рушій сучасних економічних систем.

Практика (2 год.): Порівняльна характеристика економічних систем; аналіз місця України у глобальному індексі цифрової конкурентоспроможності; дискусія «Цифрова економіка: нова економічна система чи еволюція ринку?».

СРС (7 год.): Опрацювання: Базилевич В. Д. та ін. «Економічний розвиток України: концептуальні засади та інституційний вимір» — Київ: Ліра-К, 2022; підготовка порівняльної таблиці «Типи економічних систем та їх характеристика».

Ринкова економіка: механізми та інститути

Тема 2.1

Товарне виробництво та гроші. Вартість, ціна, закон вартості.
Грошова система та інфляція.

Тема 2.2

Ринок: сутність, структура, функції. Попит і пропозиція.
Ринкова рівновага та ціноутворення.

Тема 2.3

Конкуренція та монополія. Ринкові структури: досконала конкуренція, олігополія, монополія.

Тема 2.4

Капітал і підприємництво. Прибуток, витрати виробництва, рентабельність. IT-бізнес як об'єкт аналізу.

Товарне виробництво, гроші та цінова система

Лекційний матеріал (2 год.)

Товарне виробництво: умови виникнення та суспільний поділ праці. Товар і його властивості: споживча вартість і вартість. Закон вартості та його функції. Гроші: виникнення, функції, форми. Грошова система: типи і елементи. Інфляція: сутність, причини, види, наслідки. Цифрові гроші та криптовалюти: нова парадигма монетарних відносин.

Ключові питання

- Товарна форма виробництва та її ознаки
- Закон вартості та його роль в ринковій економіці
- Функції грошей у сучасній економіці
- Інфляція та методи боротьби з нею
- Криптовалюти як нова форма грошей

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз динаміки інфляції в Україні за 2022–2024 рр. за даними Держстату: побудова хронологічної таблиці, виявлення причин і наслідків.

Завдання 2. Кейс: «Криптовалюти та блокчейн як нові монетарні інструменти: економічні та безпекові аспекти». Групова робота та презентація висновків.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Орехівський Г. А. «Політекономія» — 3-тє вид. — Київ: Каравела, 2023 — розділ «Товар і гроші»
- Підготовка реферату: «Цифрові гроші та криптовалюти: нові форми грошового обігу»
- Складання порівняльної таблиці «Традиційні та цифрові гроші: переваги та ризики»

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати товарне виробництво, пояснювати функції грошей та аналізувати інфляційні процеси в Україні.

Ринок: механізм попиту та пропозиції

Лекційний матеріал (2 год.)

Ринок як форма організації суспільного виробництва: сутність, структура, функції. Закони попиту і пропозиції. Еластичність: цінова, перехресна, за доходом. Ринкова рівновага: механізм формування рівноважної ціни. Ринок інформаційних продуктів та послуг: особливості, структура, ціноутворення. Платформна економіка та нові форми конкуренції.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Розв'язання задач з аналізу попиту та пропозиції; аналіз ринку IT-послуг в Україні; дискусія «Ринок кіберзахисту: попит, пропозиція та ціноутворення».

СРС: Опрацювання: Єршова О. О., Гончаренко І. М. «Сучасні моделі управління розвитком бізнесу в умовах воєнного стану» // Журнал стратегічних економічних досліджень. — 2022. — № 2(7). — С. 75–84; підготовка аналітичної записки «Ринок кібербезпеки в Україні: тенденції та перспективи».

Конкуренція, монополія, капітал і підприємництво

Тема 2.3 — Конкуренція та монополія (Лекція 7, 2 год.)

Конкуренція: сутність, форми та функції. Типи ринкових структур: досконала конкуренція, монополістична конкуренція, олігополія, монополія. Монопольна влада та методи її обмеження.

Антимонопольне регулювання в Україні. Мережеві ефекти та природні монополії у сфері цифрових платформ і хмарних сервісів. Конкуренція на ринку засобів захисту інформації.

Практика (2 год.): Аналіз конкурентного середовища на ринку кіберзахисту в Україні; кейс «Технологічні гіганти (Google, Microsoft, Amazon): монополія чи олігополія?»; складання порівняльної схеми ринкових структур.

СРС (7 год.): Опрацювання: Орехівський Г. А. «Політекономія» — 3-тє вид. — Київ: Каравела, 2023 — розділ «Конкуренція та монополія»; підготовка есе «Монополія цифрових платформ: загроза чи стимул для інновацій?».

Тема 2.4 — Капітал і підприємництво (Лекція 8, 2 год.)

Капітал як економічна категорія: сутність та форми. Кругообіг і оборот капіталу. Витрати виробництва: явні та неявні, постійні та змінні. Прибуток: сутність, норма, розподіл. Підприємництво: сутність, функції, форми. ІТ-стартапи та інноваційне підприємництво. Венчурний капітал та фінансування проєктів у сфері кібербезпеки. Підприємницький ризик та методи його оцінки.

Практика (2 год.): Розрахунок витрат і прибутку гіпотетичного ІТ-підприємства; аналіз бізнес-моделей компаній у сфері інформаційної безпеки; дискусія «Стартапи з кібербезпеки: можливості та ризики в Україні».

СРС (7 год.): Підготовка аналітичної записки «Венчурне фінансування ІТ-проєктів в Україні: стан і перспективи».

Суспільне відтворення та макроекономічні відносини

Тема 3.1

Суспільне відтворення: просте і розширене. Національний продукт, ВВП, ВНД. Система національних рахунків.

Тема 3.2

Ринок праці та заробітна плата. Зайнятість і безробіття. Ринок праці у сфері ІТ та кібербезпеки.

Тема 3.3

Фінансова система і державні фінанси. Бюджет, податки, державний борг. Фінансування кібербезпеки.

Тема 3.4

Кредитно-банківська система. Грошово-кредитна політика. Фінтех та цифровий банкінг.

Суспільне відтворення та система національних рахунків

Лекційний матеріал (2 год.)

Суспільне відтворення: просте і розширене. Структура суспільного продукту (ВВП, ВВП, НД). Система національних рахунків. Методи обчислення ВВП: за витратами, доходами, виробничий метод. Економічне зростання: типи, фактори, показники. Роль ІКТ у забезпеченні економічного зростання. Цифрова складова ВВП України: тенденції та показники.

Ключові питання

- Просте та розширене відтворення: відмінності та умови
- ВВП та методи його обчислення
- Система національних рахунків у міжнародному контексті
- ІКТ як фактор економічного зростання
- Цифровий сектор в структурі ВВП України

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Розрахунок ВВП умовної економіки трьома методами; аналіз офіційних даних Держстату щодо структури ВВП України за 2022–2024 рр.

Завдання 2. Кейс: «ІТ-сектор у структурі економіки України: частка у ВВП, експорт послуг, зайнятість». Групова дискусія.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Базилевич В. Д. та ін. «Економічний розвиток України: концептуальні засади та інституційний вимір» — Київ: Ліра-К, 2022
- Підготовка реферату: «Цифровий сектор у структурі ВВП України: сучасний стан та перспективи»
- Аналіз даних Держстату щодо внеску ІТ-галузі в економіку України

Очікуваний результат: студент вміє розраховувати основні макроекономічні показники, характеризувати суспільне відтворення та оцінювати роль ІКТ в економічному зростанні.

Ринок праці та заробітна плата

Лекційний матеріал (2 год.)

Ринок праці: сутність, суб'єкти, особливості. Попит і пропозиція на ринку праці. Заробітна плата: сутність, форми, системи. Номінальна та реальна заробітна плата. Зайнятість і безробіття: причини, форми, наслідки. Закон Оукена. Регулювання ринку праці. Ринок праці у сфері ІТ та кібербезпеки: дефіцит кадрів, заробітні плати, умови зайнятості. «Ефект воєнного часу» на ринку ІТ-праці в Україні.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз заробітних плат у ІТ-секторі України (за даними DOU.ua та Держстату); кейс «Безробіття серед ІТ-фахівців: виклики воєнного часу»; дискусія «Дистанційна зайнятість у сфері кібербезпеки: переваги та ризики».

СРС: Опрацювання: Єршова О. О., Гончаренко І. М. «Сучасні моделі управління розвитком бізнесу в умовах воєнного стану» // Журнал стратегічних економічних досліджень. — 2022. — № 2(7). — С. 75–84; підготовка аналітичної записки «Ринок праці у сфері захисту інформації в Україні: попит, пропозиція, перспективи».

- ❑ **Очікуваний результат:** студент вміє характеризувати ринок праці, форми заробітної плати та аналізувати зайнятість у ІТ-сфері.

Фінансова система і державні фінанси

Державний бюджет

Доходи і видатки. Бюджетний дефіцит і профіцит. Фінансування сектору кібербезпеки з державного бюджету.

Податкова система

Функції, принципи оподаткування. Прямі та непрямі податки. Податкові пільги для ІТ-компаній в Україні.

Фінансування кібербезпеки

Державні витрати на цифрову безпеку та захист інформації. Міжнародна допомога Україні в сфері кіберзахисту.

Лекційний матеріал (2 год.)

Фінансова система: сутність, структура, функції. Державні фінанси: державний бюджет, позабюджетні фонди. Податкова система України: принципи, структура, основні податки. Бюджетний процес. Державний борг: причини виникнення та методи управління. Фінансова безпека держави. Видатки на кібербезпеку та захист інформації в структурі державного бюджету.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз структури державного бюджету України; кейс «Оподаткування ІТ-компаній: «Дія Сіті» та його наслідки для ринку»; дискусія «Скільки Україна витрачає на кібербезпеку і чи достатньо це?».

СРС: Опрацювання: Орехівський Г. А. «Політекономія» — 3-тє вид. — Київ: Каравела, 2023 — розділ «Фінансова система»; підготовка аналітичної записки «Фінансування кібербезпеки в Україні: бюджетний аспект».

Кредитно-банківська система та грошово-кредитна політика

Лекційний матеріал (2 год.)

Кредит: сутність, функції, форми. Кредитна система: структура та елементи. Банківська система України: НБУ, комерційні банки. Грошово-кредитна (монетарна) політика: інструменти та цілі. Облікова ставка НБУ. Фінансові технології (фінтех) та цифровий банкінг. Електронні платіжні системи та їх безпека. Кіберзагрози у фінансовому секторі та методи захисту.

Ключові питання

- Функції кредиту в сучасній економіці
- Банківська система та регулювання НБУ
- Монетарна політика та її інструменти
- Фінтех: нові технології у фінансовому секторі
- Кіберзагрози у банківській сфері

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз змін облікової ставки НБУ у 2022–2024 рр. та їх вплив на ІТ-ринок: складання хронологічної таблиці.

Завдання 2. Кейс: «Кіберзагрози для банківського сектору України: SWIFT-атаки, фішинг, шкідливе ПЗ». Групова дискусія та розроблення рекомендацій.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Базилевич В. Д. та ін. «Економічний розвиток України: концептуальні засади та інституційний вимір» — Київ: Ліра-К, 2022
- Підготовка аналітичної записки «Кіберзагрози у банківському секторі: економічні наслідки та методи захисту»
- Складання таблиці «Фінтех-сервіси в Україні: переваги та ризики інформаційної безпеки»

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати кредитно-банківську систему, аналізувати грошово-кредитну політику та оцінювати кіберзагрози у фінансовій сфері.

Світове господарство та глобальна цифрова економіка

Тема 4.1

Світове господарство та міжнародна економічна інтеграція.
Глобалізація: сутність, фактори, наслідки.

Тема 4.2

Міжнародна торгівля та платіжний баланс. Експорт ІТ-послуг з України. WTO та цифрова торгівля.

Тема 4.3

Цифрова економіка та інформаційне суспільство. Індустрія 4.0.
Штучний інтелект як економічний фактор.

Тема 4.4

Економіка захисту інформації. Ринок кібербезпеки. Економічні наслідки кіберзлочинності та кібератак.

Світове господарство та глобалізація

Лекційний матеріал (2 год.)

Світове господарство: сутність, структура та тенденції розвитку. Міжнародний поділ праці і виробнича кооперація. Глобалізація: рушійні сили, основні прояви, суперечності. Транснаціональні корпорації (ТНК) у сфері ІКТ: Google, Microsoft, Amazon, Meta, Apple. Міжнародна економічна інтеграція: зони вільної торгівлі, митні союзи, спільні ринки. Євроінтеграційний курс України та його економічні наслідки для ІТ-сектору.

Ключові питання

- Глобалізація та її вплив на розвиток цифрових технологій
- ТНК у сфері ІКТ як рушії технологічного прогресу
- Міжнародна економічна інтеграція та цифровий єдиний ринок ЄС
- Євроінтеграція України: можливості для ІТ-сфери

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз позиції України в міжнародних рейтингах цифрової конкурентоспроможності та кібербезпеки (Global Cybersecurity Index, Digital Economy and Society Index).

Завдання 2. Дискусія: «Глобальна цифрова економіка: можливості та загрози для кіберсуверенітету України».

Завдання 3. Складання карти «ТНК у сфері ІКТ: глобальне домінування та стратегії ринкової поведінки».

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Орехівський Г. А. «Політекономія» — 3-тє вид. — Київ: Каравела, 2023 — розділ «Глобалізація»
- Підготовка реферату «Цифровий суверенітет у контексті глобалізації: економічний вимір»
- Аналіз людських та фінансових втрат від глобальної кіберзлочинності за статистичними даними

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати глобалізаційні процеси, характеризувати роль ТНК та оцінювати євроінтеграційні перспективи для ІТ-сектору України.

Міжнародна торгівля та експорт ІТ-послуг

Лекційний матеріал (2 год.)

Міжнародна торгівля: теорії (абсолютних та порівняльних переваг, Хекшера–Оліна). Торговельний і платіжний баланс. Зовнішньоторговельна політика: фритредерство та протекціонізм. СОТ та правила міжнародної торгівлі. Торгівля цифровими продуктами та послугами: особливості та регулювання. Експорт ІТ-послуг з України: масштаби, структура, ринки збуту, динаміка у 2022–2024 рр.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз структури ІТ-експорту України за офіційними даними; дискусія «Як захистити національний ринок ПЗ від іноземної конкуренції?»; аналіз угоди про асоціацію з ЄС у частині цифрових послуг.

СРС: Опрацювання: Єршова О. О., Гончаренко І. М. «Сучасні моделі управління розвитком бізнесу в умовах воєнного стану» // Журнал стратегічних економічних досліджень. — 2022. — № 2(7). — С. 75–84; підготовка аналітичної записки «Експорт ІТ-послуг як стратегічний пріоритет економіки України».

- ❑ **Очікуваний результат:** студент вміє характеризувати міжнародну торгівлю цифровими послугами та оцінювати роль ІТ-експорту в економіці України.

Цифрова економіка та інформаційне суспільство

Хмарні технології (Cloud)

Хмарна інфраструктура як новий фактор виробництва. Економічна ефективність хмарних рішень. Безпека хмарних сервісів.

Штучний інтелект (AI)

ШІ як економічний ресурс. Автоматизація праці та її наслідки. Застосування ШІ у системах захисту інформації.

Блокчейн та Web3

Децентралізовані технології в економіці. Смарт-контракти та їх економіко-правова природа. Безпека блокчейн-систем.

Лекційний матеріал (2 год.)

Інформаційне суспільство та цифрова економіка: ключові концепції. Індустрія 4.0: IoT, Big Data, AI, хмарні технології. Цифрова трансформація галузей економіки. Платформна економіка: Uber, Airbnb, Amazon. Цифрові публічні послуги в Україні (Дія). Економічний вимір цифрової безпеки: витрати і вигоди.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз цифрових платформ в Україні (Дія, Prozorro); кейс «ШІ у системах кіберзахисту: економічна ефективність vs. ризики»; дискусія «Цифровізація держави: економічні вигоди та безпекові виклики».

СРС: Опрацювання: Базилевич В. Д. та ін. «Економічний розвиток України: концептуальні засади та інституційний вимір» — Київ: Ліра-К, 2022 — розділ «Цифрова трансформація»; підготовка реферату «Економіка штучного інтелекту та кібербезпека: ризики та переваги».

Економіка захисту інформації та ринок кібербезпеки

Лекційний матеріал (2 год.)

Економічна природа інформаційної безпеки: суспільне благо чи ринковий товар? Кіберзлочинність як економічне явище: масштаби, структура, тенденції. Витрати на забезпечення кібербезпеки: оптимальний рівень, аналіз «витрати–вигоди». Ринок засобів захисту інформації: структура, гравці, тенденції. Страхування кіберризиків. Економічні наслідки кібератак для підприємств і держави. Інвестиції в кібербезпеку як стратегічний актив.

Ключові питання

- Кіберзлочинність: глобальні економічні збитки
- Оптимальний рівень інвестицій у кібербезпеку
- Ринок засобів захисту інформації: структура та гравці
- Страхування кіберризиків як фінансовий інструмент
- Кібератаки проти України: економічний вимір

Практичне заняття (4 год.)

Завдання 1. Аналіз глобального ринку кібербезпеки (за даними Gartner, Cybersecurity Ventures): обсяг, структура, динаміка зростання, прогнози.

Завдання 2. Дискусія: «Кібератаки проти України 2022–2024 рр.: економічні збитки та заходи протидії».

Завдання 3. Підготовка та презентація міні-проекту: «Бізнес-план стартапу у сфері захисту інформації: економічний аналіз».

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Орехівський Г. А. «Політекономія» — 3-тє вид. — Київ: Каравела, 2023 — розділ «Глобалізація»
- Підготовка аналітичної записки «Економічні наслідки кібератак для України: оцінка збитків та заходи протидії»
- Аналіз міжнародно-правових та економічних механізмів захисту критичної інформаційної інфраструктури

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати економічні аспекти кібербезпеки, оцінювати витрати на захист інформації та характеризувати ринок засобів кіберзахисту.

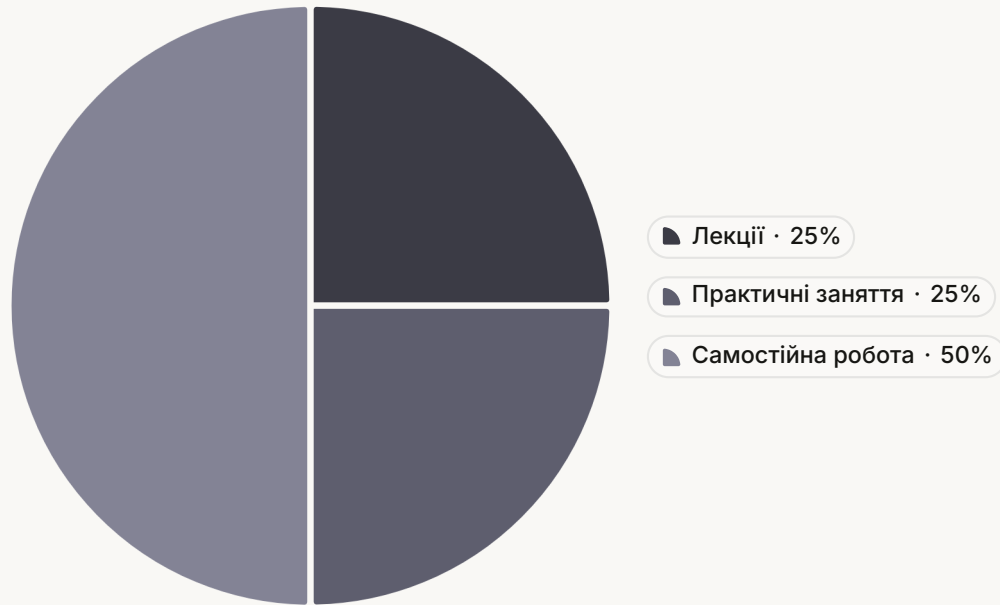

Розподіл навчального часу — 120 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	СРС (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 — Предмет і метод політекономії	2	2	7
	Тема 1.2 — Суспільне виробництво і економічні закони	2	2	7
	Тема 1.3 — Власність та її форми	2	2	7
	Тема 1.4 — Економічні системи та способи виробництва	2	2	7
Модуль 2	Тема 2.1 — Товарне виробництво, гроші, ціни	2	2	7
	Тема 2.2 — Ринок: попит, пропозиція, рівновага	2	2	7
	Тема 2.3 — Конкуренція та монополія	2	2	7
	Тема 2.4 — Капітал і підприємництво	2	2	7
Модуль 3	Тема 3.1 — Суспільне відтворення та ВВП	2	2	7
	Тема 3.2 — Ринок праці та заробітна плата	2	2	7
	Тема 3.3 — Фінансова система і державні фінанси	2	2	7
	Тема 3.4 — Кредитно-банківська система	2	2	7
Модуль 4	Тема 4.1 — Світове господарство та глобалізація	2	2	7
	Тема 4.2 — Міжнародна торгівля та ІТ-експорт	2	2	7
	Тема 4.3 — Цифрова економіка та Індустрія 4.0	2	2	7
	Тема 4.4 — Економіка захисту інформації	2	4	7
Разом	16 тем	30	30	60

 Загальний обсяг: 120 годин = 4 кредити ЄКТС. Розподіл є орієнтовним і може коригуватися відповідно до специфіки навчального процесу.

Структура навчального часу

Коментар до розподілу

Загальний обсяг — **120 годин (4 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

Лекції — 30 год. (25%)

Системне подання ключового теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, графіків і прикладів із вітчизняного та міжнародного ринку ІКТ та інформаційної безпеки.

Практичні — 30 год. (25%)

Відпрацювання навичок, аналіз економічних даних, розгляд кейсів ІТ-компаній, дискусії та захист міні-проектів. Рівна частка з лекціями підкреслює практичну спрямованість курсу.

Самостійна робота — 60 год. (50%)

Поглиблене вивчення, підготовка аналітичних завдань, робота з джерелами та науковою літературою. Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни**.

Самостійна робота студентів — Детальний опис

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками з політекономії (Орехівський, Базилевич, Гражевська та ін.), науковими статтями у фахових виданнях. Студент конспектує ключові положення, виділяє головні поняття та порівнює підходи різних авторів щодо актуальних економічних проблем.

Індивідуальні завдання

Виконання аналітичних завдань (порівняльний аналіз ринків, характеристика економічних систем, аналіз статистичних даних); творчих завдань — есе, аналітичні записки, міні-дослідження з питань цифрової економіки та захисту інформації.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних сайтів: Національного банку України (bank.gov.ua), Державної служби статистики (ukrstat.gov.ua), Верховної Ради (zakon.rada.gov.ua), Держспецзв'язку (cip.gov.ua). Аналіз наукових статей та пошук актуальних даних для навчальних завдань.

Підготовка до занять

Підготовка до практичних занять (опрацювання статистики, повторення теорії); підготовка до тестувань (ключові терміни, категорії, закони); підготовка до контрольних робіт за кожним модулем (систематизація знань, типові питання).

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: аналітичні та тестові вправи за темами змістовного модуля.

Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру.

Проводиться після кожної теми у формі тестування (10–15 питань) або усного опитування.

2

Проміжний контроль

Самостійна робота — комплексне ситуаційне завдання або реферат, які охоплюють теми змістовних модулів (теоретичні питання, аналіз ринку, економічне обґрунтування).

Оцінюються повнота відповіді, аргументованість та обґрунтованість висновків. Проводиться після завершення кожного змістовного модуля.

3

Підсумковий контроль

Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — тестування та письмові відповіді на питання.

Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали: **100-бальна система** з переведенням у національну шкалу та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F).

Методи викладання

Викладання дисципліни «Політекономія» поєднує класичні академічні та інтерактивні методи, що забезпечує формування не лише міцної теоретичної бази, а й практичних навичок критичного економічного мислення, необхідних для майбутньої професійної діяльності у сфері захисту інформації та комп'ютерної інженерії.

Лекції

Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, графіків, таблиць і прикладів із ринку ІКТ; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.

Робота зі статистикою

Опрацювання офіційних статистичних даних (НБУ, Держстат, Держспецзв'язку); формування навичок критичного аналізу та інтерпретації економічних показників.

Кейс-стаді

Аналіз реальних економічних ситуацій з ІТ-ринку та ринку кібербезпеки; студенти виявляють проблему, пропонують рішення та обґрунтовують висновки на основі даних.

Дискусії

Обговорення дискусійних питань сучасної економіки; розвиток критичного мислення, аргументації та поваги до різних економічних точок зору.

Самостійне дослідження

Підготовка аналітичних записок, рефератів і презентацій за обраною темою; розвиток навичок самостійного пошуку та систематизації економічної інформації.

Кількісний аналіз

Робота з економічними даними: побудова таблиць, графіків, розрахунків показників; формування аналітичного мислення майбутнього інженера-економіста.

Усі методи спрямовані на формування компетентностей, передбачених ОП «Організація захисту інформації в інформаційно-комунікаційних системах» спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія».

Рекомендована література — Підручники та посібники (2022–2024 рр.)

1. Орехівський Г. А.

Політекономія: навч. посібник. — 3-тє вид., рек. МОН України. — Київ : Каравела, 2023. — 440 с.

2. Базилевич В. Д., Гражевська Н. І., Вірченко В. В. та ін.

Економічний розвиток України: концептуальні засади та інституційний вимір : монографія / за ред. В. Д. Базилевича. — Київ : Ліра-К, 2022. — 430 с.

3. Єршова О. О., Гончаренко І. М.

Сучасні моделі управління розвитком бізнесу в умовах воєнного стану // Журнал стратегічних економічних досліджень. — 2022. — № 2(7). — С. 75–84.

4. Любохинець Л. С. та ін.

Політична економія та громадянське суспільство: робоча програма / Хмельницький національний університет. — Хмельницький : ХНУ, 2023. — 48 с.

5. Базилевич В. Д. (ред.)

Економічна теорія: Політекономія: Підручник. — 9-те вид., доп. — Київ : Знання, 2014 (з оновленими електронними матеріалами 2022 р.). — 710 с.

6. Гражевська Н. І.

Сучасні економічні системи: навч. посібник. — Київ : Знання, 2022. — 324 с. *Рекомендується для тем 1.3–1.4 (власність, економічні системи).*

7. Покотилова В. І., Нестеренко С. С.

Цифрова економіка України: виклики та перспективи розвитку // Економічний вісник університету. — 2023. — Вип. 58. — С. 34–42. *Рекомендується для тем 4.3–4.4.*

8. Дмитришин Б. П., Корягін М. В.

Інформаційна економіка: навч. посібник для здобувачів вищої освіти. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2023. — 278 с. *Рекомендується для модулів 3–4.*

Нормативно-правова база

Конституція України

Прийнята 28 червня 1996 р. Статті щодо права власності, підприємницької діяльності, соціально-економічних прав громадян.

zakon.rada.gov.ua

Закон «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 05.10.2017 № 2163-VIII

Визначає правові та організаційні засади забезпечення кібербезпеки. zakon.rada.gov.ua

Закон «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-XII (зі змінами)

Регулює суспільні відносини у сфері збирання, зберігання, використання і поширення інформації. zakon.rada.gov.ua

Закон «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 05.07.1994 № 80/94-BP

Регулює відносини у сфері захисту інформації в ІТС. zakon.rada.gov.ua

Закон «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII

Визначає засади освітньої діяльності, у т. ч. викладання дисциплін економічного циклу. zakon.rada.gov.ua

Офіційні ресурси та фахові видання

Держспецзв'язку України

cip.gov.ua — офіційні матеріали з кібербезпеки, статистика кіберінцидентів, нормативна база захисту інформації.

Національний банк України

bank.gov.ua — монетарна статистика, процентні ставки, фінансові показники для аналізу економічних процесів.

Державна служба статистики

ukrstat.gov.ua — офіційні статистичні дані: ВВП, інфляція, зайнятість, структура економіки для виконання практичних завдань.

Верховна Рада України

zakon.rada.gov.ua — нормативно-правова база, законодавчі акти у сфері економіки, захисту інформації та ІКТ.

Журнал «Економіка України»

economyofukraine.com.ua — провідне фахове видання з питань економічного розвитку, ринкових відносин та фінансів.

Журнал стратегічних економічних досліджень

Фахове видання з актуальних питань економічного розвитку в умовах воєнного стану та відновлення.

Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського

nbuv.gov.ua — електронні ресурси, наукові статті, монографії з економічної теорії та цифрової економіки.

Міністерство освіти і науки України

mon.gov.ua — освітні стандарти, навчальні програми, методичні матеріали для ЗВО.

Зв'язок дисципліни зі спеціальністю 123 «Комп'ютерна «Інженерія»

Чому «Політекономія» для інженерів ІБ

Дисципліна «Політекономія» є невід'ємною складовою підготовки бакалаврів ОП «Організація захисту інформації в ІКС». Розуміння економічних закономірностей формує у майбутніх інженерів здатність приймати обґрунтовані рішення щодо доцільності інвестицій у захист інформації та оцінки економічного збитку від кіберзагроз.

Сучасний фахівець у сфері кібербезпеки працює на перетині технологій, права та економіки. Він повинен вміти обґрунтовувати бюджети на ІБ, оцінювати ризики та розуміти ринкові механізми галузі.

Практичне значення для майбутньої кар'єри

- Обґрунтування витрат на засоби захисту інформації перед керівництвом і замовниками
- Оцінка економічного збитку від кіберінцидентів та кібератак
- Розуміння ринку засобів кібербезпеки: гравці, цінові стратегії, конкуренція
- Знання основ підприємництва для роботи в ІТ-стартапах та компаніях з ІБ
- Аналіз фінансових ризиків та страхування кіберризиків
- Розуміння глобальних економічних процесів для роботи в міжнародних проєктах кіберзахисту

Ключові компетентності курсу — Підсумок

Курс охоплює всі ключові розділи сучасної політекономії — від засад ринкової економіки до глобальних процесів цифрової трансформації — та формує у студентів здатність аналізувати економічні аспекти захисту інформації в ІКС.

Бажаємо успіхів у вивченні Політекономії!

120

Годин

Загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС

Відповідно до стандарту

16

Тем

У 4 змістовних модулях

8

Джерел

Рекомендованої літератури 2022–2024 рр.

«Економіка є мистецтвом задовольняти безмежні потреби за допомогою обмежених ресурсів.» — Лоренс Пітер

Спеціальність 123 · Комп'ютерна інженерія · ОП: Організація захисту інформації в ІКС · Бакалавр · 4 кредити ЄКТС